

#udaltop14

udaltop

**UDALETAKO
EUSKARA
ZERBITZUEN
TOPAKETAK**

**67 PROPOSTES
DE MILLORA PER
REFORÇAR L'ÚS DEL
CATALÀ**

MARINA GAY I FAURA
OMNIUN CULTURAL

JESUS VINYAS I CIRERA
CONSELL ESCOLAR DE CATALUNYA

www.udaltop.eus

67 PROPOSTES DE MILLORA PER REFORÇAR L'ÚS DEL CATALÀ

1. Presentació de la xerrada. Visió General i concreció en el context municipal	3
2. El marc actual en relació a la llengua	4
4.1. El context sociolingüístic a Catalunya -> un context canviant.....	4
4.2. Algunes dades sobre l'ús del català a l'educació.....	6
4.3. L'àmbit de les extraescolars i l'educació no formal.....	8
4.4. Reptes clau per a la promoció de l'ús social de la llengua des de l'educació	9
3. Programes i accions per a articular l'ecosistema educatiu des de l'administració educativa per a la connexió de l'escola amb l'entorn:.....	10
4.5. Els Plans Educatius d'Entorn i els plans educatius d'entorn 0-20	10
4.6. Els programes educatius co-liderats amb l'administració local a través de l'Aliança Educació 360	12
4.7. Els programes de foment de l'aprenentatge i l'ús de la llengua d'Òmnium Cultural.....	13
4. Propostes per a la promoció de l'ús social de la llengua a través de l'escola i el seu entorn educatiu.	14
4.8. De Consell Escolar de Catalunya a Consell d'Educació de Catalunya; De Consells Escolars Municipals a Consell Escolars. Implicacions amb l'ús de la llengua.....	14
4.9. Document de 67 propostes sobre l'ús del Català a l'educació. (CEC).....	14
4.10. Propostes de les Jornades d'Òmnium Cultural en l'àmbit de l'educació i el lleure:	17
5. Conclusions.....	19

1. INTRODUCCIÓ I PRESENTACIÓ

Egunon amics i amigues professionals de la normalització lingüística de l'Euskera.

Primerament ens presentarem breument en relació a les institucions que representem. Marina Gay, vicepresidenta segona d'Òmnium Cultural i representant de l'entitat a la plataforma SomEscola creada per la defensa i promoció de l'Escola Catalana des de la societat civil, amb seixana entitats que en formen part. Jesús Viñas com a president i en representació del Consell Escolar de Catalunya, òrgan públic de participació del conjunt de la comunitat educativa i institucions significatives per a l'ensenyament.

Ambdós formem part del Comitè Lingüístic Assessor, creat pel Departament d'Educació per tal de aportar propostes per una regulació específica de l'ús de les llengües al sistema educatiu. La ponència aborda l'ús de la llengua catalana en l'àmbit educatiu, en un sentit ampli, incloent tots els entorns i agents educatius del territori, no només l'escolar: on som, què impulssem des de les institucions que representem i unes propostes generals en forma de reptes o expectatives per al futur.

2. EL CONTEXT ACTUAL EN RELACIÓ A LA LLENGUA

2.1. El context sociolingüístic a Catalunya → un context canviant.

La situació sociolingüística i demogràfica té impacte en l'ús del català. Els canvis demogràfics i socials de les darreres dècades representen reptes determinants per al futur.

- Històricament la llengua catalana ha sofert un procés de minorització com a conseqüència de la **política lingüística hostil per part de l'Estat**, que aposta per una uniformització en favor del castellà i menysprea la diversitat lingüística interna, en un procés accelerat de desoficialització de les llengües que no siguin el castellà. En són una mostra clara el supremacisme de la llengua castellana a l'article 3 de la "Constitución", la denominació de llengua castellana com a "español" o el concepte de llengua comuna, així com l'estratègia de "desterritorialitzar" la llengua afirmant que la llengua no és un afer col·lectiu sinó d'ús individual.
- També cal tenir present el marc ideològic operant marcat per les dinàmiques d'un **neo-liberalisme** que aplicat a l'àmbit lingüístic s'expressa com "el català no surt a compte". La dominació d'un mercat glo-balitzador amenaça a la diversitat lingüística i condueix la simplificació lingüística a favor de llengües dominants, al monopoli anglòfon a comunicacions i a l'àmbit digital.
- Catalunya a l'entrada al segle XXI ha hagut de fer front a un nou desafiament per **l'acollida migratòria pràcticament de 1,5 milions de persones**, i en un molt curt termini, que ha repercutit en la composició demogràfica i, de retruc, en els usos lingüístics. I a diferència de les migracions dels segles XIX i XX, aquesta població nouvinguda té orígens geogràfics, lingüístics i socioeconòmics molt diversos.

Tot plegat ha tingut un gran impacte en el sistema educatiu. Així, segons dades del Departament d'Educació, d'ençà del curs 2001-2002 el nombre d'estudiants estrangers s'ha incrementat des de 36.000 fins a prop de 200.000 el curs 2019-2020, un 14,9%, i si es té en compte l'alumnat «amb ante-cedents migratoris recents», el percentatge s'eleva fins al 26,2%. A Catalunya s'hi parlen al voltant de 300 llengües: un nou paradigma multilingüe ha deixat enrere el marc bilingüe previ.

2. EL CONTEXT ACTUAL EN RELACIÓ A LA LLENGUA

En aquest sentit l'Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població (EULP) de 2018 indica que el català és la llengua habitual del 36,1% de la població, castellà ho és del 48,6% i un 7,4% les té ambdues com a pròpies. La dada indica una reculada de gairebé 10 punts respecte el 2003, en què la població que tenia el català com a llengua habitual representava un 46%.

- Cal tenir en compte que aquesta població nouvinguda s'incorpora a la societat catalana i a les aules del sistema educatiu en un marc de **minorització social i demogràfica de la llengua catalana i de predomini del castellà**, agreujat per les desigualtats socials, i la seregació urbana i escolar. Tot i els esforços per facilitar l'accés al coneixement del català a través de l'escola –o del Consorci per a la Normalització Lingüística en la població adulta– la població catalanoparlant sol percebre les persones nouvingudes com a no catalanoparlants i tendeix a adreçar-s'hi en castellà. Modificar aquests hàbits lingüístics i generar espais de trobada entre població autòctona i nouvinguda és essencial pel **català com a llengua comuna en aquest nou marc multilingüe**.
- No es pot deixar de remarcar, per últim, que els **canvis tecnològics i en el consum cultural i medià-tic** també representen noves dificultats per a les polítiques de restauració del català. En els últims anys l'oferta de continguts atractius en català per al públic infantil i juvenil ha entrat en crisi, per una combinació de falta de recursos i deixadesa, i d'irrupció de la TDT i de les plataformes de consum audiovisual sota demanda, que han alterat profundament l'ecosistema audiovisual del país i en les quals la presència del català és anecdòtica. A això s'hi suma la situació precària del català en els continguts difosos a través de xarxes socials com YouTube, Instagram, TikTok o Twitch, que acaparen bona part del consum audiovisual d'adolescents i joves.
- A nivell de context polític, cal remarcar la Proposta del **Pacte Nacional per la llengua** com a resposta a la situació. El Parlament de Catalunya fa una proposta de Pacte Nacional per la Llengua 2022, donat que hi ha evidències en tots els àmbits socials d'un retrocés significatiu de l'ús de la llengua catalana que sense ser irreversible, cal aturar-lo per evitar la minorització i finalment la desaparició de la llengua. El Pacte implica una transformació global que reclama respostes conjuntes integrades a tots els àmbits per superar la situació actual de polítiques sectorials que acaben tenint una efectivitat reduïda.

2. EL CONTEXT ACTUAL EN RELACIÓ A LA LLENGUA

2.2. Algunes dades sobre l'ús del català a l'educació

2.2.1. Ús del català a les aules (dades CSASE + síndic de greuges)

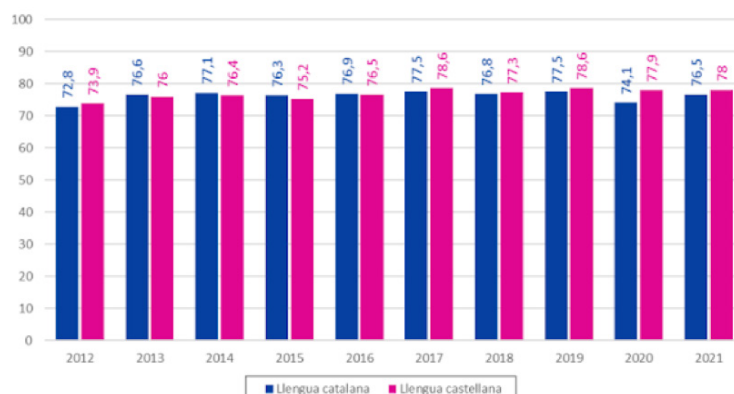
Amb la mateixa visió simplificada que hem tingut a l'apartat anterior, també l'alarma ha saltat quan s'ha com-provat una disminució notable de l'ús del català en les relacions a l'entorn lectiu dels centres educatius.

L'escola catalana es basa en el model de conjunció lingüística en català, que es basa en ser un **model únic i inclusiu d'escola**, que **eviti la separació dels estudiants** en funció del seu origen i llengua inicial, i que, en un marc plurilingüe, **asseguri la posició del català com a llengua vehicular central i de referència** per tal de garantir l'objectiu que tot l'alumnat assolixi, al final de l'etapa obligatòria, una **competència plena en català i en castellà**, una **competència funcional en una llengua estrangera**, i que entri en contacte i **valori les llengües no curriculars però pròpies d'una part de l'alumnat** i presents en el dia a dia dels nostres centres educatius.

El Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu analitza des de 2006 els usos lingüístics i els resultats acadèmics de l'alumnat de 4t de secundària. Les enquestes s'han fet el 2006, 2013 i 2021.

El Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (CSASE) assenyala que, fins al moment, el model de conjunció en català ha produït uns resultats globalment satisfactoris amb relació a l'objectiu de garantir un co-neixement suficient del català i el castellà en finalitzar l'ensenyament obligatori. En efecte de mitjana els resultats de competència en català i castellà de l'alumnat de Catalunya a 4rt d'ESO són relativament alts i pràcticament idèntics al llarg dels anys.

Gràfic 6. Puntuació mitjana en llengua catalana i castellana dels estudiants de 4t d'ESO de Catalunya, anys 2012-2016. Font: elaboració pròpia a partir de les avaluacions de 4t d'ESO del CSASE.

2. EL CONTEXT ACTUAL EN RELACIÓ A LA LLENGUA

Ara bé, aquestes dades es limiten al coneixement escrit de la llengua, i no a les habilitats orals. Igualment el fet que els resultats siguin de mitjana satisfactoris no vol dir que no continuïn existint desigualtats en l'accés al coneixement del català. En aquest sentit, l'estudi del CSASE posa de manifest que els resultats són ben diferents pel que fa **els usos lingüístics**, tant de professorat com de l'alumnat.

- El descens de l'ús lingüístic del català als centres educatius és més remarcable que en la població general. Aquest descens es confirma en totes les seves possibilitats en l'ús del català per part de l'alumnat sempre o gairebé sempre:
 - Del alumnat als professorat del 55,9 % al 39,4 %
 - Entre l'alumnat en treball de grup del 67,6 al 21,4 %
 - Els usos que els alumnes diuen que fa el **professorat** baixen considerablement
 - Professorat a grup classe la resposta de sempre o gairebé sempre baixen del 63,6 % al 46,8 %
- Les variables lingüístiques estan lligades estretament al **nivell socioeconòmic i cultural**. De l'estudi es dedueix que la baixada més notable de l'ús de la llengua és dona en els centres de màxima complexitat
- A **4t d'ESO del curs 2020-2021**: hi ha un 30% de l'alumnat que fa menys de 5 anys que ha arribat. I un 26% que fa que ha arribat entre 5 i 10 anys. El 44% fa més de 10 anys. Aquest aspecte ha modificat sensiblement la composició demolingüística, bàsicament per dues motius:
 - L'evolució de la llengua inicial de l'alumnat nat a l'estranger en el qual més del 50% usa només el castellà pren força pel creixement percentual molt significatiu.
 - Quan és pregunta quina és la teva llengua a l'alumnat hi ha una disminució del català i una augment del castellà en més de 10 % en només 8 anys
- Les variables lingüístiques correlacionen amb els resultats acadèmics.
- L'estudi del CSASE també constata una crisi de **l'adhesió emocional a la llengua catalana** i un creixement de la indiferència envers el seu ús en el futur. (gràfic respostes a les preguntes "al teu centre escolar a la teva futura feina, t'agradaria parlar català...")
L'estudi del CSASE també constata una crisi de l'adhesió emocional a la llengua catalana i un creixement de la indiferència envers el seu ús en el futur. (gràfic respostes a les preguntes "al teu centre escolar a la teva futura feina, t'agradaria parlar català...")
- Les variables lingüístiques correlacionen amb els resultats acadèmics.

Fem esment en que un estudi del síndic de greuges ha realitzat una enquesta general d'usos lingüístics i arriba a conclusions complementàries i que corroboren les tendències dels estudis demolingüístics i de l'ús de la llengua catalana a l'educació. Afegeix alguns elements com:

- El model lingüístic escolar català ajuda a reduir les desigualtats educatives en l'aprenentatge de les llengües oficials.

2. EL CONTEXT ACTUAL EN RELACIÓ A LA LLENGUA

- L'ús de les llengües oficials a l'ensenyament es pot garantir sense necessitat d'aplicar una proporció mí-nima.
- El model lingüístic a Catalunya s'ajusta a la Constitució i a l'Estatut
- La subordinació de l'ús social del català al castellà és present en la majoria d'àmbits d'interacció social dels adolescents, i només és prevalent a l'aula

Les dades obtingudes en aquest conjunt d'estudis evidencien que sota el rètol «model de conjunció en català» s'hi amaguen uns usos lingüístics a les aules en què el castellà té una presència molt notable, sobretot fora del context de classe formal i en les relacions interpersonals, que fa que en realitat el català no acabi sent, ni de bon tros, «la» llengua vehicular exclusiva.

2.2.2. L'àmbit de les extraescolars i l'educació no formal

Més enllà de l'educació reglada, és a dir, desenvolupada durant l'horari lectiu, l'educació avui cal concebre-la des d'una perspectiva global, que s'estén al llarg del temps i de l'espai en diversos àmbits, que comprenen les activitats i espais no lectius de l'àmbit escolar (menjador, activitats extraescolars), el serveis socioeducatius, els agents d'educació no formal i l'educació en el lleure.

Històricament, a Catalunya, l'àmbit de l'educació en el lleure, i singularment el moviment escolta i el moviment dels esplais, han estat identificats com a àmbits propicis a l'ús del català i com un espai segur perquè les persones que no tenen el català com a primera llengua n'adoptin usos interpersonals i col·loquials, fins i tot en contextos amb poca presència social de la llengua catalana. Es tracta, doncs, d'espais que poden complementar la funció social de l'escola i facilitar el pas del coneixement acadèmic de la llengua a l'adopció, l'ús i la identificació amb el català en la interacció amb iguals d'infants i adolescents.

Tot i que no s'han identificat de manera tan unànime com a espais de predomini catalano-parlant, les iniciatives d'educació no formal fora dels centres educatius (educació artística i musical, pràctica esportiva, reforç escolar, etc.) i els espais no lectius dins dels centres educatius (activitats extraescolars, menjadors, biblioteques, etc.) podrien ser inclosos en aquesta estratègia. Cal dir, tanmateix, que en l'actualitat no disposem de dades sobre els usos lingüístics en aquests espais d'educació no formal i en el lleure. Un bon diagnòstic d'aquesta realitat sembla, doncs, un pas previ necessari per planificar actuacions en aquesta direcció.

2. EL CONTEXT ACTUAL EN RELACIÓ A LA LLENGUA

L'adopció d'un compromís amb la promoció de l'ús del català com a llengua no marcada de les activitats d'educació no formal i en el lleure, i una actuació conseqüent dels referents d'aquests espais (monitors i monitores, entrenadores i entrenadors, etc.) com a models positius d'ús del català, facilitaria sens dubte el pas del coneixement a l'ús del català per a les persones que no el tenen com a primera llengua, i posaria a disposició d'aquests infants, adolescents i joves la possibilitat de desenvolupar una identitat catalanoparlant reconeguda i legitimada socialment sense les traves que poden trobar en altres espais.

Sense oblidar que, en l'actualitat, hi ha impediments socioeconòmics i processos de segregació social que prevenen la participació en aquest tipus d'activitats, i que calen polítiques de facilitació de l'accés a aquests espais d'educació no formal i en el lleure si es vol aconseguir que esdevinguin, a més d'espais d'ús del català, espais d'intersecció social i de promoció de la cohesió social.

2.3. Reptes clau per a la promoció de l'ús social de la llengua des de l'educació

Davant dels elements de context plantejats, es desprenen els reptes clau següents en relació a la promoció de l'ús social de la llengua:

- És vital l'exigència de paper "compensador" de l'escola en relació als entorns més desfavorables a l'ús de la llengua. Aquest rol compensatori de la minorització social de la llengua, cal estendre'l a tot l'àmbit educatiu.
- És fonamental fer un tractament lingüístic específic d'acollida a les persones novingudes i de suport a l'aprenentatge de la llengua catalana, reforçant les aules d'acollida i la metodologia per immersió. En aquesta tasca, el potencial de col·laboració amb l'administració local i les entitats de l'entorn relacionades amb col·lectius de novinguts i d'acollida és molt rellevant.
- Les institucions escolars i els espais d'aprenentatge formal no poden, per ells mateixos, fer front al repte de **proporcionar espais d'ús interpersonal de la llengua catalana al conjunt d'infants i joves** i facilitar, així, l'adopció de la llengua a les persones que ho desitgin. Delegar la promoció del català a l'escola en exclusiva comporta un risc d'identificar la llengua catalana amb la formalitat i l'autoritat i de privar-la de les connotacions de proximitat, solidaritat de grup i fins i tot de transgressió que necessita una llengua perquè el jovent s'hi pugui sentir identificat, especialment quan no la té com a primera llengua. En aquest sentit, resulta crucial implicar els espais d'educació no formal i d'educació en el lleure en les polítiques de promoció del català en l'àmbit de la infància i la joventut, ja que, per la seva naturalesa, aquestes iniciatives sí que poden proporcionar espais d'ús del català no jerarquitzats, informals i entre iguals.

3. PROGRAMES I ACCIONS PER A ARTICULAR L'ECOSISTEMA EDUCATIU DES DE L'ADMINISTRACIÓ EDUCATIVA PER A LA CONNEXIÓ DE L'ESCOLA AMB L'ENTORN:

Les polítiques i accions encaminades a promoure l'ús social de la llengua a través de l'acció educativa no poden deslligar-se dels objectius prioritaris de l'educació: garantir una educació de qualitat per a tothom. En definitiva, **qualitat i equitat han d'anar de la mà**, de manera que l'ús de la llengua estigui associat precisament a aquests dos elements. Una educació que connecti temps, espais, aprenentatges i agents educatius al municipi i que ofereix més i millors oportunitats per a tothom i sense exclusions.

La força compensatòria de l'educació en l'ús social de la llengua comporta una intencionalitat determinada i contundent cap a respondre a les desigualtats educatives i afavorir la cohesió social.

Ahora, i reciprocament, per tal de promoure l'ús social de la llengua, cal que aquestes activitats educatives orientades a donar resposta a la cohesió social mostrin un **compromís ferm amb la llengua**.

3.1. Els Plans Educatius d'Entorn i els plans educatius d'entorn 0-20

Des del curs 2005-2006 es van crear els Plans Educatius d'Entorn amb la finalitat de actuar en els entorns escolars amb una visió relacionada amb la Llengua, la interculturalitat i la cohesió social.

La importància d'aquestes accions és que es basen en un marc d'actuació conjunta entre els ajuntaments i del Departament d'Educació amb la finalitat de fer una acció educativa amb una visió que inclou ampliar els espais educatius i temporals més enllà dels ensenyaments obligatoris i amb especial atenció als entorns més desafavorits.

En resum l'educació de ciutadans i ciutadanes per a un món complex i divers hauria de ser: integral, continua, arrelada, cohesionadora, inclusiva i en xarxa.

Les activitats que s'incorporen als Plans Educatius d'Entorn són múltiples i en tots els casos s'inclou l'ús de la llengua i tenen per finalitat la millora de la cohesió social. Per exemple es prioritzen: una escolarització equi-librada ; Prevenció, detecció i intervenció davant l'ab-

3. PROGRAMES I ACCIONS PER A ARTICULAR L'ECOSISTEMA EDUCATIU DES DE L'ADMINISTRACIÓ EDUCATIVA PER A LA CONNEXIÓ DE L'ESCOLA AMB L'ENTORN:

sentisme i l'abandonament escolar prematur ;Acompanyament en la construcció d'itineraris educatius personalitzats. ; Orientació d'àmbit comunitari a l'alumnat 0- 20 i les seves famílies; Coordinació entre centres i projecció comunitària de la xarxa de centres; Promoció de la participació de l'alumnat en espais de lleure i en el lleure educatiu; Incentivació de l'associacionisme infantil i juvenil i altres formes de participacio; Promoció del Servei comunitari; Impuls d'accions orientades a millorar la convivència; Promoció de l'acollida a les famílies; Implicació de les famílies en l'educació dels fills; Promoció de la participació de les famílies; Promoció de la formació de les famílies; Promoció de l'educació intercultural. Promoció de l'ús social de la llengua catalana; Reconeixement i valoració de la diversitat lingüística i cultural; Promoció d'estils de vida saludable des d'una perspectiva comunitària; Promoció de la pràctica regular de l'activitat físicoesportiva des d'una perspectiva comunitària.

Actualment funcionen en 73 municipis o àmbits supramunicipals. En alguns d'aquests municipis hi ha més d'un PEE amb un àmbit de barri. En aquest cas per tant n'hi ha més d'un centenar.

Cal dir que tenim el marc conjunt d'actuació de l'administració local i els Departaments d'Educació i Cultura que tenim definides les accions prioritàries i un òrgan de coordinació de les institucions que intervenen presidit pel municipi i participació agents territorials de la Generalitat . Possiblement en el moment actual caldrà una pro-posta més decidida pressupostària per part de les administracions compromeses.

A més dels PEE la majoria dels ajuntaments realitzen programes d'activitats culturals, artístiques i esportives relacionades amb els àmbits de la joventut i adolescència i infantil. D'aquestes n'hi ha que s'ofereixen per realitzar directament als centres escolars i d'altres que es fan en espais comunitaris però que la participació s'organitza des del centres escolar. Resta pendent assegurar el compromís que les activitats que es deriven dels ajuntaments incorporin l'ús de la llengua com els plans educatius d'entorn.

Exemples d'aquestes activitats són les ciutats educadores: com l'aprenentatge competencial a l'entorn, ecosis-temes, connexió espais i temps educatius, funció de les famílies; cultura empenedoria; Equitat: escolaritat equilibrada, Oficines municipals educació; Noves oportunitats: orientació educativa, ciutats orientadores, transicions educatives.

3. PROGRAMES I ACCIONS PER A ARTICULAR L'ECOSISTEMA EDUCATIU DES DE L'ADMINISTRACIÓ EDUCATIVA PER A LA CONNEXIÓ DE L'ESCOLA AMB L'ENTORN:

3.2. Els programes educatius co-liderats amb l'administració local a través de l'Aliança Educació 360

Educació 360 és una iniciativa educativa, social i política que planteja connectar els aprenentatges que es produeixen en tots els temps i espais de la vida de les persones: l'escola, les activitats extraescolars, de vacances, el temps de migdia i, en àmbits com l'artístic, l'esportiu, el lúdic, de lleure, tecnològic... Ho fa vinculant escola, famílies i tots els recursos i actius de la comunitat i vetllant per garantir l'equitat i la igualtat d'oportunitats.

L'Aliança Educació 360 (tríptic explicatiu en castellà) va ser impulsada per la Diputació de Barcelona, la Fundació Bofill i la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica, compta amb l'adhesió de quasi 150 municipis, a més d'entitats socio-educatives, centres de recerca, institucions educatives, i centres educatius d'arreu del país, que treballen en xarxa al voltant dels programes que genera.

- Entre aquests programes destaquem:
 - Crida de centres educatius 360.
 - Crida comunitats educatives 360:
 - Passaport Edunauta : una eina contra la inequitat educativa en el fora escola.
 - Crida Estiu Enriquit

3. PROGRAMES I ACCIONS PER A ARTICULAR L'ECOSISTEMA EDUCATIU DES DE L'ADMINISTRACIÓ EDUCATIVA PER A LA CONNEXIÓ DE L'ESCOLA AMB L'ENTORN:

3.3. Els programes de foment de l'aprenentatge i l'ús de la llengua d'Òmnium Cultural

Des d'Òmnium Cultural, destaquem dos projectes pel que fa a la promoció de l'ús del català en l'àmbit educatiu:

3.3.1. La mostra Sambori

La mostra Sambori vol impulsar creacions culturals col·laboratives de les escoles amb la finalitat de donar visibilitat als diversos talents dels més joves a través de diferents formes de creació artística, les quals es duen a terme en col·laboració amb algun agent cultural o artístic de l'entorn educatiu.

Destinat a l'alumnat de Primària, Secundària, Batxillerat i Cicles formatius, les obres han de ser d'autoria col·lectiva i en llengua catalana. La temàtica és lliure però els treballs han de fomentar valors per a una societat activa, crítica, integradora i cívica. L'obra pot ser fruit de projectes nous o amb trajectòria prèvia, però ha d'estar produïda durant el curs escolar vigent. En aquesta primera edició destaquen les col·laboracions generades amb Versembrant, una entitat de creació de tallers de rap i hip-hop en català.

3.3.2. El projecte Vincles

El projecte Vincles promou l'ús social de la llengua aprofitant espais existents de trobada de catalanoparlants i no catalanoparlants, com per exemple, la comunitat de famílies de les escoles. A través d'una metodologia contrastada generada en col·laboració amb la UOC, voluntaris d'Òmnium generen espais d'aprenentatge de la llengua entre els membres de la comunitat, partint d'una aproximació basada en el context sociolingüístic i l'assertivitat lingüística.

L'objectiu és el de generar espais d'interacció i creació de vincle, on es trobin persones parlants i no parlants, i estableixin relacions que contribueixin a crear capital social, i enfortir la cohesió. Així com, promoure el català com a llengua emotivament propera, especialment entre els joves i les persones nouvingudes.

4. PROPOSTES DE PROMOCIÓ DE L'ÚS SOCIAL DE LA LLEN-GUA A TRAVÉS DE L'ESCOLA I EL SEU ENTORN EDUCATIU.

4.1. De Consell Escolar de Catalunya a Consell d'Educació de Catalunya; De Consells Escolars Municipals a Consell Escolars. Implicacions amb l'ús de la llengua.

Actualment al Parlament de Catalunya s'està debatent una llei amb l'objectiu de transformar el Consell Escolar de Catalunya en CONSELL EDUCATIU DE CATALUNYA. És un pas lògic d'evolució des del moment que arreu es comença a parlar d'Educació 360 és a dir que per els infants i adolescents i també en els adults tot l'entorn pot esdevenir educatiu i que té una influència decisiva quan parlem de competències.

Aquest procés es replicarà en els actuals Consells Escolars Municipals ja que als Ajuntaments tenen un liderat-ge indiscutible en les activitats no estrictament lectives tant dins com fora dels espais escolars.

No ha de sorprendre, per tant, que el document fruit del treball sobre l'ús del català a l'educació del CEC es situï en un marc educacional ampli més enllà de l'espai de l'ensenyament formal. I tampoc que les propostes que es fan es concretin en competències que superen àmpliament les estrictament escolars.

4.2. Document de 67 propostes sobre l'ús del Català a l'educació. (CEC)

Motivació i origen del document. Elaboració a partir del diagnòstic i la participació del conjunt de la comunitat educativa representada al Consell Escolar de Catalunya.

Un dels puntals bàsics de l'escola catalana i el seu sistema educatiu ha estat la no segregació de l'alumnat per motius de llengua i l'ús vehicular de la llengua pròpia de Catalunya. Els darrers estudis del CSASE constaten el retrocés en l'ús del català a totes les relacions que s'estableixen a l'àmbit escolar.

Durant el curs 2020-2021 va crear-se un grup de treball en el Consell Escolar de Catalunya enfocat a fer una anàlisi i reflexió i formular propostes de millora que contribueixin a sostenir i incrementar l'ús del català, entès en un sentit ampli de dins i fora escola. Els resultats d'aquest treball es concreta en el document "L'ús del català a l'educació i 67 propostes per promoure'l".

4. PROPOSTES DE PROMOCIÓ DE L'ÚS SOCIAL DE LA LLEN-GUA A TRAVÉS DE L'ESCOLA I EL SEU ENTORN EDUCATIU

4.2.1. Àmbits treballats.

Moltes de les propostes es realitzen a partir d'àmbits relacionats bàsicament amb els infants i adolescents. El Consell en tot moment fou conscient, que en relació al futur, l'ús de la llengua que facin els infants i els joves es determinant, per això els àmbits superen clarament el marc escolar i afegeixen tots aquells elements que d'una manera intencional o incidental es podem considerar educatius.

1. Àmbit cultural

La vinculació d'infants i joves amb les creacions i les dinàmiques culturals és un element clau per promoure l'arrelament i la identificació de l'alumnat amb la comunitat.

2. Àmbit comunicatiu

La creació d'un espai comunicatiu propi és una condició necessària per assegurar la continuïtat i la renovació cultural del marc català.

3. Àmbit de centre educatiu. Projecte lingüístic de Centre

La llengua catalana és un dels eixos a partir del qual s'articula el projecte educatiu del centre que ha d'incloure totes les interaccions en el centre. **En un marc plurilingüe resulta imprescindible de dotar la llengua minoritzada d'espais i àmbits en què l'ús no sigui qüestionat ni calgui prendre decisions personals al respecte.**

4. Àmbit Competències i acreditacions lingüístiques.

S'incorpora a més, una revisió i anàlisi del grau d'acreditació i de solvència real de les diferents titulacions que s'obtenen en els estudis obligatoris per part de l'alumnat, com una revisió de les exigències requerides per l'exercici de la docència.

5. Àmbit del Fòrum del Consell escolar de Catalunya sobre l'ús de la llengua catalana.

Finalment per tal de donar continuïtat a les reflexions realitzades i fer un seguiment de les propostes s'acorda que el Consell habilitarà un fòrum de reflexió i contrast permanent amb participació dels membres del Consell i d'altres persones que hi puguin ser convidades. En aquest sentit el CEC també destaca la importància d'un anàlisi específic per contextos diferenciats amb base municipal. Les accions a realitzar són diverses segons cada entorn.

4. PROPOSTES DE PROMOCIÓ DE L'ÚS SOCIAL DE LA LLEN-GUA A TRAVÉS DE L'ESCOLA I EL SEU ENTORN EDUCATIU

4.2.2. Les 67 propostes d'actuació

Aquest treball es concreta amb un seguit de propostes que van dirigides dels diversos àmbits treballats i que es dirigeixen a l'Administració, al professorat, a les famílies i l'alumnat, als mitjans de comunicació i les xarxes socials. Per evitar el retrocés en l'ús del català a l'educació cal un compromís general. L'ensenyament és una instrument imprescindible en aquesta escola però sol no podrà evitar la minorització de la llengua.

Les propostes estan configurades en sis conjunts: els docents, projecte lingüístic de centre, activitats culturals i entorn, continguts audiovisuals i xarxes, legislació acreditació, Fòrum del CEC sobre ús de la llengua.

En resum aquestes propostes entren a l'àmbit competencial de moltes administracions, ens centrarem en el marc d'aquestes jornades al grup de propostes que estan relacionats amb els àmbit municipal. Bàsicament el grup Teixir xarxa d'activitats culturals de l'entorn i participació de les famílies (ó propostes) amb el benentès que hi ha possibilitats d'actuació en tots els altres àmbits:

28 - Facilitar als centres i a alumnat més activitats culturals complementàries i extraescolars mitjançant programes educatius i el reconeixement formatiu als docents que els desenvolupen.

29 - Promoure les activitats relacionades amb el patrimoni literari i artístic català incorporant-hi i potenciant el paper de les famílies en les activitats que ho permetin.

30 - Definir i programar un catàleg d'activitats de foment cultural en català a les zones educatives, vinculat als plans educatius d'entorn i obert a tota la comunitat educativa.

31 - Facilitar l'accés a activitats culturals als infants, joves i les seves famílies a través d'un carnet educatiu de descomptes.

32 - Millorar els vincles dels grups i entitats de cultura popular amb els centres per incentivar el consum i la creació artística i audiovisual en català per mitjà de xarxes territorials d'intercanvi d'experiències, i obert a tota la comunitat educativa.

33 - Avaluat la transferència de les formacions a la pràctica real on s'identifiquin les barreres i elements afavoridors de l'ús social de la llengua catalana a l'entorn dels centres educatius.

Cada proposta inclou un conjunt d'activitats possibles però en tots els casos es poden concretar en l'àmbit municipal.

4. PROPOSTES DE PROMOCIÓ DE L'ÚS SOCIAL DE LA LLEN-GUA A TRAVÉS DE L'ESCOLA I EL SEU ENTORN EDUCATIU

4.3. Propostes de les Jornades científiques d'Òmnium Cultural en l'àmbit de l'educació i el lleure:

Reforçar el **treball de les habilitats orals**, que són les que faciliten el pas del coneixement a l'ús interpersonal de la llengua en contextos favorables:

- L'administració pot col·laborar amb l'escola oferint activitats que facilitin la col·loquialització del català, a través de tallers de rap, de teatre, etc. que permetin treballar registres orals més informals mitjançant activitats dinàmiques i atractives, trencant la dinàmica de vincular el català amb usos formals i institucionals.
- Enfortiment de les relacions dels centres educatius amb institucions culturals com teatres, auditoris, cinemes, museus, etc. a través, si s'escau, dels Plans Educatius d'Entorn o Educació 360, per participar en creacions artístiques i audiovisuals en català que vagin més enllà dels centres i que, alhora, els permetin establir relacions amb l'entorn proper.
- Dinamització dels patis i dels altres espais lúdics dels centres educatius amb jocs, llibres, música i activitats en català, que ajudin a reforçar l'ús espontani de la llengua.

Promoure l'ús del català en l'àmbit de l'educació no formal ajuda a crear **hàbits d'ús interpersonal de la llengua**, a qüestionar estereotips i prejudicis, i a fer viable l'adopció d'una identitat catalanoparlant (no exclouent i compatible amb altres identificacions) per a sectors cada vegada més amplis de la població:

- Requeriment que totes les activitats extraescolars (esportives, d'arts plàstiques, escèniques, musicals, etc.) impulsades pels ajuntaments i altres administracions públiques, així com els tallers de suport i acompanyament educatiu derivats dels Plans Educatius d'Entorn, siguin vehiculades en català.
- Exigència de coneixement del català i promoció del seu ús entre directors/-es i monitors/-es de lleure que treballin en activitats extraescolars, casals i colònies promogudes per institucions i entitats públiques.
- Desenvolupament d'accions de formació en coneixement, ús i atenció educativa en català en els cursos de preparació i acreditació de monitoratge, entre altres, amb tallers pràctics per evitar la convergència al castellà sempre que no sigui estrictament necessari.
- Creació d'un banc de recursos i càpsules formatives sobre estratègies de foment del català adreçat a les entitats de lleure educatiu.

4. PROPOSTES DE PROMOCIÓ DE L'ÚS SOCIAL DE LA LLEN-GUA A TRAVÉS DE L'ESCOLA I EL SEU ENTORN EDUCATIU

Continuar treballant per un marc intercultural i plurilingüe que situï el català com a eix vertebrador, que reconegui i promogui el contacte de tot l'alumnat amb les llengües d'origen dels seus companys/-es, i que reconegui el valor intrínsec de la diversitat lingüística, de la mateixa manera que es valoren altres formes de diversitat (d'origen, de gènere, d'opció sexual, etc.):

- Activitats de (re)coneixement de la diversitat lingüística dels centres en activitats complementàries i fora de l'horari lectiu, potenciant el paper i la participació de les famílies i la comunitat educativa en el seu conjunt (en ocasions com el Dia Internacional de la Llengua Materna, entre altres).
- Promoció d'accions de formació i de sensibilització sobre el valor de la diversitat i sobre l'ús del català en el sistema educatiu adreçades a les AFA.
- Oferta d'una línia d'ajudes als centres educatius que organitzin classes de català per a les famílies, i fa-cilitació d'un servei de traducció i interpretació per a les famílies nouvingudes en les comunicacions presencials i no presencials amb els centres.

Millorar la **disponibilitat de dades sobre la realitat lingüística** del sistema educatiu i de l'educació no for-mal, a partir d'actuacions com:

- Desenvolupament d'un sistema d'indicadors de seguiment de la realitat lingüística dels centres educa-tius.
- Creació d'un Observatori de Seguiment i Avaluació de les Polítiques Lingüístiques Educatives que, entre les seves atribucions, desenvolupi auditories lingüístiques als centres per tal de fer aflorar punts forts i febles i poder aconsellar elements de millora dels seus PLC.
- Disseny i implementació d'una enquesta sobre la realitat del català en l'àmbit de l'educa-ció no formal, amb assessorament d'experts i finançament públic.

5. CONCLUSIONS

A mode de missatges clau, indiquem algunes conclusions generals:

- L'ensenyament formal és necessari però no suficient per assegurar la continuïtat d'una llengua en risc de minorització.
- Cal assegurar la presència de l'ús de la llengua amb risc de minorització, als entorns municipals cultu-rals, artístics i esportius. Especialment per tal d'evitar la tendència a convertir la llengua minoritzada en una llengua d'ús formal i institucional, i promoure'n l'ús interpersonal i col·loquial.
- Cal afrontar decididament les conseqüències demolingüístiques dels moviments migratoris provocats per la globalització.
- Cal una divulgació popular dels coneixements sociolingüístics per tal d'obtenir el màxim compromís amb la llengua dels ciutadans del territori.
- És necessari una acció proactiva en el món de les xarxes socials i plataformes culturals per l'ús generalitzat sobretot entre els adolescents i la joventut.

Eskerrik asko per la vostra atenció.

Fonts consultades:

- El coneixement de les llengües catalana i castellana de l'alumnat de Catalunya (Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu, 2021)
- Drets i usos lingüístics dels infants i adolescents a Catalunya (Síndic de Greuges, 2021)
- L'ús del català a l'educació (Consell Escolar de Catalunya, 2021)
- Aliança Educació 360: <https://www.educacio360.cat/>
- Projecte Sambori d'Òmnium Cultural: sambori.omnium.cat
- Informe del grup de treball d'educació i llengua en la Jornades Científiques sobre Llengua d'Òmnium Cultural: https://llengua.omnium.cat/docs/educacio_lleure.pdf

udaltop

**UDALETAKO
EUSKARA
ZERBITZUEN
TOPAKETAK**

www.udaltop.eus